DINTR-UN PORTRET DE GRUP CU MARELE RĂZBOI: POETUL AVRAM STEUERMAN-RODION

CORINA CROITORU[1]

Universitatea „Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca

FROM A GROUP PORTRAIT OF THE GREAT WAR:
THE POET AVRAM STEUERMAN-RODION

Abstract

This paper is a part of a larger research dedicated to the Romanian poetry of the Two World Wars, which separates different authorial postures, from the writer who becomes combatant to the combatant who becomes a writer. The study aims to recover the war poetry written by Avram Steuerman-Rodion (1872-1918), a Jewish Romanian writer who was recruited in the Word War I as a military doctor and awarded for his bravery, but who will choose to commit suicide after demobilization. The critical interrogation aims to trace the specificity of the poetic formula existing in author's front sonnets, published posthumously in the volume – a rarity today – *Frontul roșu* [*Red Front*] (1920), questioning simultaneously the preference for the order of the sonnet in times of disorder and chaos. Along with this exercise to recover the author and his work, the paper is interested in a tragic biographical paradox – which makes the trauma of

[1] **Corina Croitoru** este lector universitar în cadrul Departamentului de literatură română și teoria literaturii al Facultății de Litere, Universitatea „Babeș-Bolyai" din Cluj-Napoca, unde ține cursuri de poetică istorică și seminare de literatură română veche, premodernă și modernă. A debutat cu volumul *Politica ironiei în poezia românească sub comunism* (Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2014), distins cu Premiul „Marian Papahagi" pentru *cartea anului debut* de Uniunea Scriitorilor – filiala Cluj, precum și cu Diploma „Sextil Pușcariu" pentru *cartea anului debut* de Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu", Academia Română – filiala Cluj-Napoca. Interesele sale de cercetare se îndreaptă către istoria literară și sociologia literaturii. În prezent, autoarea pregătește un studiu dedicat experienței celor două războaie mondiale în memoria poeziei românești; e-mail: corina.croitoru@ubbcluj.ro.

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

readjustment to the rhythm of civil society outweigh that of adapting to the horrors of the front – with echoes in literary creation.

Keywords: *World War I; Avram Steuerman-Rodion; sonnets; Jewishness; derision*: *poetry of experience.*

Deși ferit vreme îndelungată de curiozitatea istoricilor literari, portretul de grup al poeților români concentrați în Marele Război evidențiază postúri dintre cele mai variate, de la cea a scriitorului devenit combatant la cea a combatantului devenit scriitor. Astfel, medalioanelor unor poeți (Octavian Goga, George Topârceanu, Adrian Maniu, Ion Vinea, Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Aron Cotruș, Demostene Botez, Păstorel Teodoreanu), prozatori (Camil Petrescu) și critici literari (Dumitru Panaitescu – Perpessicius, Basil Munteanu) consacrați li se alătură, în lada de zestre poetică a Primului Război Mondial, cele ale unor scriitori mai puțin cunoscuți (Artur Enășescu, Constantin Stoika), avocați (Vintilă Paraschivescu), militari de carieră (Mircea Zorileanu) sau simpli țărani alfabetizați. Din acest al doilea eșalon, al autorilor minori care au versificat experiența frontului, se distinge și figura lui Avram Steuerman-Rodion (1872-1918), scriitor român de origine evreiască, mobilizat în Moldova ca medic militar, distins cu gradul de maior pentru merite deosebite, care se sinucide în toamna anului 1918 cu o supradoză de morfină.

Doctor în medicină, Avram Steuerman-Rodion a debutat în 1891, în ziarul „Drapelul", cu epigrame și fragmente lirice, și s-a remarcat în epocă printr-o susținută activitate jurnalistică, la „Răsăritul", „Evenimentul", „Ordinea", „Opinia", dar și literară, publicând, înainte de război, o *Antologie din scriitorii veacului XVIII și XIX* (1893, 1896), volume de versuri, *Sărăcie* (1897), *De recitat* (1897), *Spini* (1915), de articole, *O toamnă la Paris* (1897), *Ele* (1898), precum și o serie de traduceri proprii din Carmen Sylva, Hugo, Tolstoi, Petöfi, Leopardi ș.a. După război, îi vor apărea postum volumul de sonete *Frontul roșu* (1920), autobiografia *Cartea băiatului meu* (1924) și eseurile adunate sub titlul *Îndepărtări* (1936) (vezi Podoleanu 1935). Cu toate acestea, în *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, G. Călinescu îl înregistrează, în doar câteva rânduri, ca prezență neînsemnată în peisajul literar antebelic, dat fiind că lirica sa nu pare a se remarca decât prin dimensiunea etnică: „Evreii

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

A. Steuerman-Rodion (…) și Giordano (…) sunt neînsemnați. Totul se învârtește la ei în jurul dramei semite" (Călinescu 1988: 555). Din acest punct de vedere, *Frontul roșu* (1920) constituie însă o excepție, întrucât cele 139 de sonetele sunt aproape străine de drama evreului, în ciuda elaborării lor într-o perioadă tulbure, marcată de ieșirile violente ale tinerimii ieșene sau bucureștene antisemite. Conform lui Andrei Oișteanu, către 1915, Topârceanu ironiza bătăile aplicate de studenții ieșeni evreilor și solicita batjocoritor guvernului să achiziționeze „jidani de cauciuc", care să reziste supliciului, iar, spre 1918, la București, studenții iorgo-cuziști îi atacau pe evrei, smulgându-le bărbile și perciunii ritualici (Oișteanu 2012: 503). De altfel, deși născut într-o familie de evrei conservatori și integrat mai târziu, prin căsătorie, în aceea a folcloristului Moses Schwartzfeld, al cărui ginere a fost, și a poetului Benjamin Fondane, căruia i-a devenit unchi și pe care l-a încurajat în adolescență să scrie, Steuerman-Rodion a trăit întotdeauna o criză a identității etnice, din pricina conflictelor cu un tată autoritar care a încercat să-i impună încă de timpuriu o educație evreiască autarhică (Zaciu/Papahagi/Sasu coord.: 385). Respingând exclusivismul acestei etichete identitare, Rodion nu s-a bucurat, totuși, nici de acceptarea deplină din partea comunității românești tot mai antisemite, de aceea, în cazul său, drama evreității s-a tradus mai degrabă într-una a neapartenenței la *o* etnie. Pe acest fundal, singura dramă care transpare din versurile postume ale lui Rodion este cea a războiului, care-l va consuma psihic până la epuizare, după cum observă și Dan Gulea, în *Citind Marele Război*: „Experiența frontului îl afectează fundamental: după demobilizare, revenit la Iași, se sinucide cu morfină. Lăsase în urmă un volum cu sonete plămădite în atmosfera războiului" (Gulea 2017: 345). Sonetele transfigurează, astfel, o traumă pe care, biografic, autorul n-a putut-o îmblânzi și, asemeni lui, nici sute de mii de soldați din toate statele beligerante, spitalizați sau pensionați pe considerente psihiatrice, căci „melancolia sau nebunia vor fi servit uneori drept refugiu față cu un real devenit aberant pe măsură ce se scurgeau anii petrecuți pe front" (Guillemain/Tison 2013: 352, trad. n.).

Salvate editorial la doi ani după dispariția poetului, prin grija lui Eugen Relgis, sonetele lui Rodion reproduc, așadar, drama uniformizatoare a războiului, care anulează clivajele etnice, instituind egalitarismul

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

condiției tragice a individului confruntat cu calvarul de proporții apocaliptice. Prin urmare, ele nu configurează ipostaza străinului, a evreului rătăcitor, prins în vâltoarea evenimentelor altor nații, ci pe aceea a înstrăinatului, a Omului rupt de lumea lăsată în urmă și izolat dureros în anticamera abominabilă a morții. Opțiunea poetului pentru forma fixă a sonetului poate confirma simbolic tendința recluziunii, prin închiderea mesajului într-o structură rigidă, mărturisind, totodată, încercarea de a conturna obstacolul cenzurii militare:

„Cetindu-mă, vei fi surâs, poete:
« În metru, nici-o lipsă de măsură;
Abateri nu-s în ritmu și cezură;
Nu sunt statui, - sfiioase statuete.

Cuprinsul? Vai, în zile de cenzură
E'n cumpătarea rece de sonete
Un sunet sec și strâns ca de schelete,
Un dor de libertate și căldură.

Ici-acolo săvârșești o'ndepărtare
De la o clasică îmbrățișare
Cerută de sonete… » Știu, amice;

Dar, strânși în armătură și tunice,
Noi spunem disciplinei literare:
« De'mbrățișări ne arde oare-aice? »" (*Scherzando…*).

Dincolo de accesibilitatea speciilor lirice consacrate, demonstrată de poezia propagandistică europeană din anii mobilizării, prin proliferarea baladelor, odelor, elegiilor, poemelor epice și a sonetelor, alegerea sonetului trădează, deci, aici și necesitatea apelului la o formulă sobră, adecvată negocierilor cu cenzura, extrem de vigilentă în intervalul 1917-1918: „De pe câmpurile morții din România, din Flandra și din Franța, aceste poeme strigau către lume contra războiului, pentru umanitate – dar cenzura din 1917 și 1918 înăbuși acest strigăt" (Beaupré 2006: 82, trad. n.). Mai mult decât atât, preferința strictă pentru sonet poate fi citită și prin prisma tensiunii generate la intersecția liniarității sensului lingvistic cu tabularitatea sensului formei, în termenii Ioanei Bot (2006: 18). Astfel, sonetul devine o expresie a dorinței de a disciplina

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

sensul prin formă, deci și lumea prin scriitură, în măsura în care, pentru Christofer Kleinhenz, el se transformă „într-un mod foarte real, într-un câmp de luptă unde poetul se războiește cu forma, unde gramatica și sintaxa ajung să se izbească de metrică și de versificație, și unde spiritul se înfruntă cu materia" (Kleinhenz 1986, *apud* Bot 2006: 148). Utilizarea metaforei războiului în definirea speciei este extrem de interesantă în contextul liricii de front, ea invitând la interpretarea tensiunilor interne ale sonetului ca punere în abis a conflictului exterior pe care acesta îl tematizează. Scriere cu constrângeri în vreme de constrângeri, sonetul e „o tunică militară" a sensului poetic care nu le e, însă, destinat cititorilor de rând, ci doar poeților, singurii capabili să înțeleagă profunzimea travaliului artistic:

„Dar cărțile? Nu-mi vor păstra, neșters,
Ca în relief de aur pe monete,
Tot gândul în veșminte de sonete
Eternizat în graiu curat de vers?

Să văd cetind burgheji, școlari și fete,
Stând la ferești, ori chiar grăbiți în mers,
Cum ați cetit cândva-un «Univers»,
Ori niscai telegrafice ștafete.

Și-atunci îmi blestem nopțile de vis
Și zilele când am muncit, închis,
Un îndărătnic sclav al frumuseții

Având tovarăși câmpul sau pereții…
Ce mult aș vrea, volumele ce-am scris
Să le cunoașteți numai voi, poeții!" (*Satira cărților*).

Multe dintre sonetele lui Rodion, realizate în cheie neoromantică, se construiesc și ca pasteluri de front, uneori asumate explicit ca atare:

„De un alb mai viu ca ziua, globul plin
Al lunei înfioară deal și vale,
Schimbând cu vraja strălucirii sale
Un gând, ori cât de negru'n vis senin […]

Ea scaldă'n raza-i câmpul de măcel
Ș-albeața-i bea, de-asupra-i luminând,
Culoarea sângerosului pastel" (*Pictură*).

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

Sub lumina astrului selenar, câmpul de luptă capătă un contur aproape feeric, iar peisajul pare cufundat într-o atmosferă de basm ce exorcizează elementul malefic:

„Priveliști câmpenești și diafane
Ne sameni, argintate'n nopți târzii,
Flori albe țeși pe pânze colilii
Șuvițe'n zbor, de capete bălane.

De prea mult alb fac nopțile orgii
Și ne-așteptăm să vie-aeroplane,
Să-și fâlfâie aripele satane
Subt albăstrimea limpedei tării" (*Lună plină*).

În alte creații, lumina lunii este înlocuită, în același registru cromatic, de ninsoarea care se așterne și metamorfozează tranșeele tot într-un tablou feeric, de basm:

„Ne-așezi pe fronturi, limpede ninsoare,
Păienjeniș de fire alburii;
Și'n ele alburiul cald de soare.

Ca'n fire albe alese pentru ii
Din caiere purtate de fecioare,
Îmbraci toți codrii'n cea mai albă floare
Și'nseninezi amurguri purpurii.

Peste puțin vor fi crescut troene
Ce'n straturi moi, de vată, s'or așterne.
…În groapa unde stai în brânci, oștene,

Tot mai adânc sub fulgii grelei erne,
Visează-te culcat în calde perne,
Pe-un păr bălan al unei Cosânzene!" (*Întâia ninsoare*).

Acceptarea destinului sumbru survine fără tragism în cadrul hibernal descris de poet, grație rolului protector al naturii capabile să medieze miraculos-oniric trecerea ființei în neființă. Deseori, natura e amenințată ea însăși cu extincția, fiindcă privighetoarea simte, în cântecul ei, „că pădurea/ Vor pustii-o glontele, securea,/ Va pângări-o glas de baterii" (*În anul trist*), iar pe câmp „Din verde, lanu-i sur;/ Sub foi tot bobul

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

a[u]riu și pur/ A dobândit un roșu viu, de sânge" (*În lanul de porumb*). Consecința impactului devastator al tehnologiei asupra naturii este surprinsă înduioșător și în metafora cimitirelor de război, „Păduri, în rând stau crucile de lemn" (*Cimitire*), cimitirul fiind, în realitate, un spațiu preferat al reflecției pentru acest poet, care „pe fondul neurasteniei care-l macină, va nutri o pasiune pentru cimitire, vizitându-le ori de câte ori i se oferă prilejul" (Zaciu/Papahagi/Sasu coord.: 385).

Dacă unele sonete aneantizează tragismul experienței frontului prin elementele de pastel feeric, altele se disting, din contră, printr-o tonalitate critică. Spre exemplu, utopia omului nou, probabil familiară unui poet de orientare socialistă ca Steuerman-Rodion, este deconstruită din față prin scepticismul ironic cu care subiectul se raportează la viitorul speciei umane:

„Mefisto'mi face'n râsete escortă:
« Homunculus se zbuciumă-n retortă;
E omul nou, - așteaptă-l, o să vie… »

Dar omul vechiu pe fronturi întârzie,
Gonit de-obuz, de gaze'n câte-o bortă.
De înnoiri n-aud nici-o solie!..." (*Între Faust și Mefisto*).

Ironia ia în primire și caracterul convențional al manevrelor de război, care preface lupta într-un scenariu ridicol:

„Se desfășoar'atacul. Ordin scris:
Să'nceapă bubuitu'n zori, la șase:
Ghiulele darmă sate, grajduri, case,
Ori-unde-i o ființă de ucis.

Cad retezate vieți, – bordeie rase.
…Dar în amiazi – ce farmec! – s-au închis
Șuvoaiele de-obuze și ca'n vis
Dorm toate câte'n zori se deșteptase.

Popote ofițerești; prânz de soldați;
Tac armele; granate nu se-aruncă;

Un ceas de-odihnă, dulce după muncă!
Visăm? Dușmanii ne găsiră frați?
Odihna-i ca și ura: din poruncă!" (*Zi de ofensivă*).

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

Ca și Camil Petrescu în poeziile sale de front, Rodion procedează la demitizarea manevrelor militare, dezbrăcându-le de aura lor legendară, pentru a le dezvălui mecanica banală și absurdă. Cu ajutorul ironiei, pe care o mânuiește cu subtilitate, poetul exploatează motivul vieții ca teatru și citește literal sintagma „teatru de război" într-un sonet ce devoalează, la rândul lui, desfășurarea mașinală a unei piese regizate din umbră:

„Decoru-i sombru cum se cere'n dramă.
În fund sunt munți și nori, creați anume;
Figuri în zale, arme și costume;
În aer plouă plumb, oțel, aramă.

Cuvinte grave. Coruri, șoapte, glume,
Iar regisorii, – Herculi fără teamă –
Adăpostiți, mascați, de bună seamă,
Aleargă, dau poruncă și fac spume.

Aplauze, departe, în orașe;
Cortina cade, urcă, palme lașe
Bat groaznic fâlfâind vr'un tricolor.

Erou! Ești pentru public un actor
Și te-o găsi, re'ntors, c'ai fost, ostașe,
Mai nostim în costum și în decor!" (*Teatru de război*).

Războiul ca ironie a sorții este privit cu o detașare amară, ce relevă conștiința rolului inutil și subminează mitul eroismului, alimentat de literatura de consum a Primului Război Mondial.

Pentru că referințele culturale și livrești sunt o constantă a poeziei lui Rodion, sonetele de front actualizează inspirat și figura lui Socrate, părintele ironiei filosofice, înțelese ca procedeu de mimare a ignoranței, în vederea revelării adevărului. În *Epilog*, discursul liric ia forma unui monolog adresat de soldat eroului său, Socrate, de la care învață cu deferență lecția lucidității:

„Re'ntors de eri, mâni iar am de luptat!
De voiu cădea înfrânt, tu mă răzbuni,
Monarch al înțelepților străbuni,
De-apururi ertător și blând Socrat!

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

În templul tău, eroule, aduni
Pe-acei ce'nvățătura ți-au urmat.
Vai! Cucuta îți dară de gustat,
Cuminte filozof – printre nebuni.

Mă'nchin în fața ta, sfios și mic,
Cugetătorule martir antic,
De câte ori, în loc de-a mă pricepe,

Mi-arată reci spânzurători și țepe.
« Vrei Adevărul? Iată… » Și, de-mi zic,
Pricep, războiul meu de-abia începe!" (*Epilog*).

Cucuta războiului i se oferă subiectului liric ca esență autentică a existenței umane, el fiind nevoit să o accepte, așa cum și maestrul său primise resemnat pedeapsa cetății obtuze. Interesant de observat este faptul că această condamnare la o existență tragică nu este, în viziunea poetului, opera divinității, ci a alterității. Spre exemplu, sonetul *Coviltir* se deschide cu *mottoul* nietzschean al morții zeilor și invocă o altă figură exemplară a Antichității, pe cinicul Diogene, a cărui perspectivă este adoptată de combatant pentru a depăși fără angoasă criza ontologică modernă, acutizată de experiența marii conflagrații:

„Alt'dată sta bătrânul Diogene
În poloboc. De-aceea nu mă mir
Că'ncap, sub cer, în strâmtul coviltir:
Încape-o lume'n cadrul unei scene.

Și stând întins, cu ochii strânși sub gene,
Gândesc: câți meditează'n cimitir
Problemele – nu vi le mai înșir –
Ardealului, Alsaciei-Lorene…

Pământu-l simt; îl strâng, întreg și mic,
Sub bolta șubredă, de rogojină, –
Dar bolta cerului n-o văd și-mi zic:

« A lumilor durere și ruină
În cer, golit de zei, le lași să vină;
De ce te-aș mai privi, când n'ai nimic! »" (*Coviltir*).

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

Distanțarea cinică înlocuiește aici ironia aspră, căci scopul poetului nu mai este acela de a sancționa realitatea, aspirând idealist la corectarea ei, ci de a se proteja de suferința pe care o poate provoca naivitatea speranței la salvare. Relaxarea cinică a atitudinii eului anticipează, astfel, în special prin imaginea meditației în cimitir la probleme geostrategice, ceva din spiritul iconoclast al lui Geo Dumitrescu, din *Libertatea de a trage cu pușca* (Dumitrescu 1946).

Alături de ironie și cinism, elementul satiric traversează multe dintre sonetele lui Rodion, fie că ținta satirei sunt monarhii care au declanșat carnagiul:

„Dar voi, Monarhi, ce – între cupe – « frați »
Vă proslăviți mereu, – voi, veri și rude? […]
Da Vinci v'ar fi dat figuri de iude,
Deși sunteți creștini adevărați.
Azi vă iubiți, iar mâni, Neroni, mânați
Noroadele în lupte, să asude" (*Minciuna Sângelui II*)

sau suveranul care a hotărât intrarea țării în război:

„Bea, Țar, cu Honzollern-Habsburg;
Tamiza, Spree, Dunăre și Don,
Turnați în cupe sânge pentru Tron" (*Ospățul roșu*),

fie că sunt fețele bisericești care s-au sustras sacrificiului patriotic:

„Ostașii'nfruntă moartea, rând pe rând
Jertfiți, murind cu blesteme, pe când
Voi, stinși pe-altarul ucigaș al lenii,

Vă treceți, neagră turmă de vedenii
Cu sunetele ce s'aud chemând,
Cu toaca'n cântec sarbăd de utrenii" (*Călugării*).

În *Les dieux ont soif*, verva satirică la adresa instituției bisericii deconspiră vina seculară a îndemnurilor la luptă pe motive confesionale („Cine-a'ndemnat pe oameni să omoare,/ Cine-a cerut cruciade, rugi, oțele?") și exemplifică incongruența dintre mesajul religios și punerea sa în practică, printr-o constatare care ar putea părea înzestrată cu valoare metaforică – „S'au făurit din clopote ghiulele!" –, dacă rechiziționarea

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

clopotelor pentru nevoile armatei n-ar fi fost întru totul un fapt real (Maior 2016: 126). De altfel, aversiunea combatantului față de toate invențiile tehnicii moderne, de la ghiulea la tunuri și aeroplane, deconstruiește mitul progresului, care devine obiectul imprecației: „Căci ne-ai făcut să blestemăm progresul!" (*Aeroplan*). Satirei la adresa războiului îi urmează, în cazul lui Steuerman-Rodion, satira păcii, fiindcă demobilizarea vine, în cazul veteranului de război, mai puțin cu bucuria supraviețuirii și mai mult cu dificultatea readaptării care ascunde, de cele mai multe ori, o nouă dramă, a inadaptării. Transfigurat de traumele frontului și bântuit de propriile fantasme, combatantul nu mai poate lua în primire vechiul rol, de pion pașnic în ierarhia civilă:

„Re'ntors!... Stau cu penații mei, cu larii
De-abia, discret, mă mai strecor pe stradă:
S'opresc să mă întrebe, să mă vadă
Aezii diletanți, turiferarii.

Ca pe-un maestru vrednic de paradă
M'așază'n galantare anticarii
Cu cărți uitate: molia și carii
De când le alesese, să le roadă!

Apoi? Clienți…Jargon…Vechi mahalale
Cu boli, cu sărăcii patriarhale;
Povețe. Consultații de birou.

Vreo săptămână doar'am fost om nou,
Pe urmă, – iarăși lupte, angarale:
Vai! lupte'n cari nu-i nimeni erou!" (*Satira păcei*).

Întoarcerea acasă este o nouă intrare luptă, una de uzură, a îndatoririlor mărunte care-l epuizează pe individul consumat deja de marile încercări ale altor bătălii.

În cele din urmă, copleșit de experiența războiului, depresiv și insomniac, Avram Steuerman-Rodion alege, în mod ironic, moartea, după ce primise șansa unei vieți noi și îi lasă fiului său un testament poetic încărcat de regretul respingerii etnice, care nu reprezentase, totuși, o temă predilectă a sonetelor de front:

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

„Din câte'ndur, copile drag, învață,
Căci eu încep să samăn c'un bătrân
Și-atârn, acum când scriu, de-un fir de ață.

Pentru greșeala de-a vorbi pe față
M'a ponegrit Minciuna și rămân
« Un dușman al poporului român »" (*Moștenire grea II*).

Sfatul reconfigurării identitare oferit fiului („Copile drag, alege-ți un alt nume, – / Nu te înduioșa că-i părintesc; / Fă-l lesne de rostit, fă-l românesc…/ Pe valuri să plutești, iar nu pe spume", *Moștenire grea I*) vine pe fondul dorinței ca urmașul său să se poată bucura de idealul de pace refuzat, prin forța destinului, propriei generații. Sarcasmul Istoriei făcea ca, două decenii mai târziu, Al Doilea Război Mondial să strivească iremediabil orice speranță de împlinire a acestui ideal.

Ca toată lirica românească de război, poezia de front a lui Avram Steuerman-Rodion este astăzi o necunoscută. Deși desuetă în acordurile neoromantice și prea cuminte în registrul de pastel cultivat adesea, ea rămâne însă extrem de interesantă sub raportul speciei sonetului pe care o adoptă în exclusivitate, precum și în retorica resentimentară fasonată ironic, cinic și satiric. Nu în ultimul rând, această *poezie a experienței* se distinge prin faptul că depășește drama semită și se oferă ca document de viață, în spiritul apartenenței autorului la o dramă mai mare decât cea etnică, la o tragedie universală.

BIBLIOGRAFIE

Beaupré, N., 2006, *Ecrire en guerre, écrire la guerre. France-Allemagne 1914-1920*, prefață de Annette Becker, Paris, CNRS Éditions.

Bot, I., 2006, *Sensuri ale perfecțiunii. Literatura cu formă fixă ca încercare asupra limitelor limbajului*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință.

Călinescu, G., 1988, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediție și prefață de Al. Piru, Bucureşti, Editura Minerva.

Dumitrescu, G., 1946, *Libertatea de a trage cu pușca*, Bucureşti, Fundaţia Regală pentru Literatură și Artă.

Guillemain, H., St. Tison, 2013, *Du front à l'asile. 1914-1918,* Paris, Editura Alma.

Gulea, D., 2017, *Citind Marele Război. Antologia scriitorilor căzuți*, Bucureşti, Editura Muzeul Literaturii Române.

Kleinhenz, C., 1986, *The Early Italian Sonnet: The First Century (1220-1321)*, Lecce, Milella.

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)

Maior, L., 2016, *Doi ani mai devreme. Ardeleni, bucovineni și basarabeni în război. 1914-1916*, Cluj-Napoca, Editura Școala Ardeleană.

Oișteanu, A., 2012, *Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central-european*, ediția a treia, adăugită și ilustrată, Iaşi, Polirom.

Podoleanu, S., 1935, *60 scriitori români de origine evreească*, vol. II, Bucureşti, Editura „Bibliografia".

Steuerman-Rodion, A., 1920, *Frontul roșu. Sonete postume*, Iaşi, Institutul de Arte Grafice „Viața Românească".

Zaciu, M., M. Papahagi, A. Sasu (coord.), 1995-2002, *Dicționarul Scriitorilor Români*, vol. IV, Bucureşti, Editura Fundației Culturale Române, Albatros.

BDD-A32507 © 2021 Editura Universității din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:55:35 UTC)